**Karl Marks**

# Hindistan'da İngiliz Egemenliğinin Gelecekteki Sonuçları[309]

22 Temmuz 1853'te Marx tarafından yazılmıştır. *New-York Daily Tribune*, 8 Ağustos 1853, n° 3840'ta yayınlanmıştır. K. Marx and F. Engels, *Selected Works*, Progress Publishers, Moscow 1969, s. 494-499

[Türkçe'ye çevirisi, K. Marks, *Hindistan'da İngiliz Egemenliği*, Marks-Engels: *Seçme Yapıtlar, Cilt: I*, s: 597-603, Birinci Baskı, Sol Yayınları, Aralık 1976]

Londra, Cuma, 22 Temmuz 1853

Bu mektupta Hindistan konusundaki gözlemlerimi sonuçlandırmak niyetindeyim.

İngiliz üstünlüğü Hindistan'a nasıl oldu da yerleşti? Büyük Moğolların[317] yenilmez gücü Moğol valiler tarafından kırıldı. Valilerin gücü Mahrattalar[318] tarafından kırıldı. Mahrattaların gücü Afganlar tarafından kırıldı, ve bunların hepsi de birbirlerine savaşım verirken, İngiliz içeri daldı ve tümüne boyun eğdirebildi. Öyle bir ülke ki, yalnızca müslümanlar ve Hintliler arasında bölünmekle kalmamış, kabileler arasında da, kastlar arasında da bölünmüş: öyle bir toplum ki, çatısı, bütün bireyleri arasındaki genel bir benimsemeyişten ve yapısal dıştalayıştan ortaya çıkan bir dengeye dayandırılmış.

Böyle bir ülke ve böyle bir toplum, bunlar istilanın (sayfa 597) yazgısal kurbanı değiller miydi? Hindistan'ın geçmiş tarihi konusunda hiç bir şey bilmiyor olsaydık, Hindistan'ın, şu anda bile, masraflarını Hindistan'ın karşıladığı bir Hindistan ordusu tarafından İngiliz esareti altında tutulduğu gibi büyük ve kuşku duyulmaz bir olgu varolmayacak mıydı? Öyleyse Hindistan istila edilme yazgısından kaçamazdı, ve tüm geçmiş tarihi, eğer böyle bir tarih varsa, ardarda uğradığı istilaların tarihidir. Hindistan toplumunun bir tarihi, hiç değilse bilinen bir tarihi yoktur. Onun tarihi dediğimiz şey, imparatorluklarını bu direnmeyen ve değişmeyen toplumun edilgin temeli üzerine kurmuş bulunan ve peşpeşe gelen davetsiz yabancıların tarihinden başka bir şey değildir. Demek ki, sorun, İngilizlerin Hindistan'ı fethetmeye hakları olup olmadığı değil, Türkler, Persler, Ruslar tarafından fethedilmiş Hindistan'ı, İngilizler tarafından fethedilmiş Hindistan'a yeğleyip yeğlemeyeceğimizdir.

İngiltere'nin Hindistan'da yerine getirmesi gereken ikili bir görevi vardır: biri yıkıcı, öteki yenileyici — eski asyatik toplumun ortadan kaldırılması, ve Asya'da Batı toplumunun maddi temellerinin atılması.

Peşpeşe Hindistan'ı istila etmiş olan Araplar, Türkler, Tatarlar, Moğollar, tarihin ölümsüz yasası uyarınca uyruklarının üstün uygarlığı tarafından kendileri, fethedilen barbar fetihçiler olarak, kısa zamanda, *hintlileşmişlerdir*. İngilizler üstün olan ilk fetihçilerdi, ve, dolayısıyla, Hint uygarlığı için erişilmezdi. İngilizler, yerli toplulukları parçalayarak, yerli sanayiin kökünü kazıyarak, ve yerli toplumda büyük ve yüce olan ne varsa yerlebir ederek bu uygarlığı yıktılar. Bunların Hindistan'daki egemenliklerinin tarih sayfaları, bu yıkım ötesinde pek başka bir şey kaydetmiyor. Yenileme işi bu yıkıntı yığını arasından zarzor seçilebiliyor. Ama gene de başlamıştır.

Büyük Moğollar zamanında olduğundan görülmemiş ölçüde daha pekişmiş ve yayılmış olan siyasal birlik, Hindistan'ın yenilenmesinin ilk koşuluydu. İngiliz kılıcının dayattığı bu birlik, şimdi elektrikli telgraf ile güçlenecek ve süreklilik kazanacaktır. İngiliz eğitim çavuşları tarafından örgütlenen ve eğitilen yerli ordu, Hindistan'ın kendi kendisini kurtarmasının ve önüne gelen ilk davetsiz yabancıya av olmaktan (sayfa 598) çıkışının *sine qua non*'uydu.[1] Asyatik topluma ilk kez getirilmiş olan ve esas olarak Hintlilerin ve Avrupalıların ortak dölü tarafından yönetilen özgür basın, yeniden-yapımın yeni ve güçlü bir unsurudur. Bizzat *Zemindaree* ve *Ryotwar*,[319] iğrenç olsalar bile, toprakta iki ayrı özel mülkiyet biçimini gerektirmektedir — asyatik toplumun büyük *desideratum*'u[2] İngiliz gözetimi altında Kalküta'da gönülsüzce ve ihtiyatla öğrenim gören Hindistan yerlilerinden, hükümet etme gereklerine sahip ve Avrupa bilimini sindirmiş yeni bir sınıf doğmaktadır. Buhar, Hindistan'ı, Avrupa ile düzenli ve hızlı bir bağlantı içine sokmuş, Avrupa'nın bellibaşlı limanlarını tüm güney-doğu denizindekilere bağlamış ve onu durağanlığının esas yasası olan tecrit durumundan kurtarmıştır. Demiryollarının buharlı gemilerle birleşmesiyle, İngiltere ile Hindistan arasındaki uzaklığın zaman bakımından sekiz güne ineceği ve, bu bir zamanların efsane ülkesinin, böylece, fiilen Batı dünyasına ilhak olacağı gün çok uzak değildir.

Büyük Britanya'nın egemen sınıflarının Hindistan'ın ilerlemesinde, şimdiye dek, yalnızca arızi, geçici ve istisnai bir çıkarı olmuştur. Aristokrasi, Hindistan'ı fethetmek, paraokrasi (*moneyocrasy*) yağmalamak, ve imalatokrasi (*millocracy*) ise yok pahasına satmak istemişlerdir. İmalatokrasi, Hindistan'ın verimli bir ülke haline dönüşmesinin kendileri için hayati bir önem kazanmış olduğunu ve bunun sağlanması iç!n ona, her şeyden önce, sulama ve iç ulaşım araçları armağan etmek gerektiğini keşfetmişlerdir. Şimdi de Hindistan üzerine bir demiryolu ağı kurmaya niyetleniyorlar. Ve bunu yapacaklardır. Uyandıracağı tepkiler önemsiz olsa gerektir.

Çeşitli ürünlerini nakletme ve değişim araçlarının son derecede kıt olması yüzünden Hindistan'ın üretici güçlerinin felce uğradığı herkesçe biliniyor. Değişim araçlarının kıt oluşu yüzünden, doğal bolluk ortasında toplumsal yokluk durumunu, Hindistan'da olduğu ölçüde bir başka yerde göremeyiz. İngiliz Avam Kamarasının bir komitesinin 1848'deki bir oturumunda, "tahılın *quarter*'ı Kandeish'de 65. ile 85. arasında satılırken, toprak yollar geçit vermez olduklarından, Kandeish'ten ikmal sağlama olanaklarından yoksun olan (sayfa 599) insanların açlıktan sokaklarda öldüğü Poonuh'ta tahılın 645. ile 705. arasında satılmakta" olduğu tanıtlanmıştı.

Demiryollarının getirilmesi, set yapımı için toprak gereken yerlerde sarnıçların oluşturulmasıyla ve suyun değişik yollardan nakledilmesiyle tarımsal amaçlara da hizmet edebilir. Doğuda çiftçiliğin *sine qua non*'u olan sulama, böylece, büyük çapta yaygınlaştırılabilir ve su kıtlığından doğan ve sık sık ortaya çıkan yerel açlıklar önlenliş olur. Bu açıdan bakıldığında, demiryollarının genel önemi, sulanan toprakların, Ghauts yakınlarındaki bölgelerde bile, aynı bölgedeki sulanmayan topraklardan üç misli daha çok vergi ödediğini, on ya da oniki misli istihdam sağladığını, ve oniki ya da onbeş misli kâr getirdiğini anımsarsak, apaçık ortaya çıkar.

Demiryolları, askeri tesislerin miktarlarının ve maliyetlerinin azaltılmasını sağlayacaktır. Fort St. William'ın Kent Sorumlusu Alb. Warren, Avam Kamarasının bir özel komitesi önünde şöyle diyordu:

"Ülkenin uzak kesimlerinden bugün kaç günde ve hatta kaç haftada haber alınıyorsa o kadar saat içinde haber almanın, ve birliklerle ve malzemeyle talimat gönderilmesinin daha kısa bir sürede

Web2PDF
converted by Web2PDFConvert.com

gerçekleştirilmesinin olanaklılığı öyle pek itibar edilecek düşünceler değildir. Birlikler şimdikilerden daha uzak ve daha sağlıklı merkezlerde tutulabilir ve bu şekilde hastalık yüzünden kaybolan birçok hayat kurtarılabilirdi. Çeşitli depolarda bu ölçüde malzeme bulundurmaya gerek kalmaz ve çürüme yüzünden ortaya çıkan kayıplar ve iklimin yarattığı tahribat da önlenirdi. Birliklerin sayısı etkinlikleriyle doğrudan orantılı olarak azaltılabilirdi."

Biliyoruz ki, beledi örgütlenme ve köy topluluklarının iktisadi temeli parçalanmış, ama bunların en kötü özelliği, toplumun kalıplaşmış ve bağlantısız atomlara ayrışması hayatiyetini sürdürmüştür. Köysel tecrit, Hindistan'da, yolların yokluğunu yaratmış, ve yol yokluğu da köysel tecridi sürdürmüştür. Bu plan üzerinde, bir topluluk, öteki köylerle hemen hiç bir ilişkisi olmaksızın, toplumsal ilerleme için kaçınılmaz arzular ve çabalar olmaksızın, belirli bir düşük kolaylıklar düzeyinde varlığını sürdürmüştür. İngilizler köylerin bu kendi kendine yeterli süredurumunu kırmış olduklarından, demiryolları, haberleşme ve ilişki kurma yönünde yeni istek (sayfa 600) yaratacaktır. Bunun yanında, "demiryolu sisteminin sonuçlarından biri, ondan etkilenen her köye, Hindistan'ın kalıtsal ve maaşlı köy-zanaatçılığının yeteneklerini ilkin ortaya serecek, ardından da eksikliklerini giderecek olan öteki ülkelerin buluşlarına ve aletlerine ilişkin bilgileri ve bunları elde etme araçlarını getirmek olacaktır." (*Champan*, *The Cotton and Commerce of India*.)

. İngiliz imalatokrasisinin Hindistan'ı demiryollarıyla donatmaktan amacının, kendi mamulleri için pamuğu ve öteki hammaddeleri daha düşük maliyetlerle elde etmekten ibaret olduğunu biliyorum. Ama demir ve kömüre sahip bir ülkenin gelişimine makineyi bir kez soktunuz mu, onu, bunları imal etmekten alıkoyamazsınız. Demiryolu hareketinin ivedi ve o andaki gereksinmelerini karşılamak için zorunlu olan ve doğrudan demiryollarına bağlı olmayan sanayi kollarında da makine kullanımını ortaya çıkaracak bütün o sınai süreçleri getirmeksizin, koskoca bir ülke üzerinde bir demiryolu ağını yaşatamazsınız. Bundan ötürü, demiryolu sistemi, Hindistan'da, gerçekten de modern sanayiin öncüsü olacaktır. Tamamıyla yeni olan bu çalışmaya kendilerini alıştırmaları için Hintlilerin özel yeteneklere sahip olmalarına ve gerekli makine bilgisini edinmelerine bizzat İngiliz yetkililer ne denli izin verirlerse, bu o denli kesinleşecektir. Buharlı makineleri çalıştırmak üzere yıllardır istihdam edilmekte oldukları Kalküta darphanesindeki yerli makinistlerin yetenekleri ve ustalıkları, Hardwar kömür bölgesindeki birkaç buharlı makinede çalışan yerliler, ve öteki durumlar bu olguya ilişkin bol bol kanıt sağlamaktadır. Doğu Hindistan Şirketi'nin[315] önyargılarıyla büyük çapta etkilenmiş olmasına karşın, Bay Campbell'in kendisi de itiraf etmek zorunda kalmıştır ki:

"... Hindistan halkının büyük bir kısmı büyük bir *sınai enerjiye* sahiptir, sermaye biriktirmeye çok yatkındır, ve matematiksel zihin açıklığı ve rakamlarda ve müspet bilimde yetenek bakımından olağanüstüdür." "Kavrayışları" diyor Bay Campbell, "mükemmeldir".[320]

Demiryolu sisteminin sonucu olarak ortaya çıkan modern sanayi, Hindistan'daki kastların, Hint ilerlemesinin ve Hint gücünün önünde duran bu kesin engellerin dayandığı kalıtsal işbölümünü çözüştürecektir. (sayfa 601)

İngiliz burjuvazisinin yapmaya zorlanacağı her şey, yalnızca üretici güçlerin gelişimine bağlı olmakla kalmayıp, bunların halk tarafından mülk edinilmesine de bağlı olan toplumsal koşulları ne değiştirecek, ne de bu koşulları maddi olarak onaracaktır. Ama yapmamazlık edemeyecekleri şey, her ikisinin de öncüllerini ortaya koymak olacaktır. Zaten burjuvazi bundan fazlasını yapmış mıdır ki? Burjuvazinin herhangi bir ilerlemeyi, bireyleri ve halkları kan ve çirkef içinde, sefalet ve aşağılanma içinde süründürmeden sonuçlandırdığı görülmüş müdür?

Hindistanlılar, bizzat Büyük Britanya'da halen egemen olan sınıfların yerine sanayi proletaryası geçene dek, ya da Hintlilerin kendileri İngiliz boyunduruğunu tümüyle kıracak denli güçlenene dek, kendi aralarına İngiliz burjuvazisi tarafından saçılmış yeni toplum öğelerinin meyvelerini toplayamayacaklardır. Gene de, yumuşakbaşlı yerlileri Prens Saltykov'un sözlerini kullanacak olursak, en bayağı sınıflara dahil olanları bile "*plus fins et plus adroits que les Italiens*"[3] olan, boyun eğişlerini bile belli bir sessiz soylulukla telafi eden, doğal gevşekliklerine karşın kahramanlıklarıyla İngiliz subaylarını şaşırtmış olan, ülkeleri dilimizin, dinimizin kaynağı olmuş bulunan ve jat[322] biçiminde eski Alman tipini ve Brahman[314] biçiminde eski Yunanı temsil eden bu büyük ve ilginç ülkenin, azçok uzak bir dönemde yeniden canlanışını görmeyi güvenle umabiliriz.

Bazı tamamlayıcı değinmelerde bulunmaksızın Hindistan konusundan ayrılamam.

Saygıdeğer biçimler aldığı kendi ülkesinden, çırılçıplak dolaştığı sömürgelere yönelen burjuva uygarlığının köklü ikiyüzlülüğü ve doğuştan gelen barbarlığı apaçık gözlerimizin önünde yatıyor. Bunlar mülkiyet savunucusudurlar, ama Bengal'dekine, Madras'takine ve Bombay'dakine benzer bir tarımsal devrimi hiç bir devrimci parti başlatabilmiş midir? Açıkgözlülüklerini basit yolsuzluklarla doyuramayınca, bunlar, Hindistan'da, bizzat o büyük soyguncu Lord Clive'nin sözlerini kullanacak olursak, iğrenç zorbalıklara başvurmamışlar mıdır? Avrupa'da ulusal borçların dokunulmaz kutsallığı konusunda lafebeliği ederlerken, Hindistan'da özel tasarruflarını şirketin (sayfa 602) kendi fonlarına yatırmış olan *rayahların* temettülerine elkoymamışlar mıdır? "Kutsal dinimizi" korumak bahanesi altında Fransız devrimine karşı savaşım verirken, aynı zamanda, Hindistan'da, hıristiyanlığın yayılmasını yasaklamamışlar mıdır, ve Orissa ve Bengal tapınaklarına akan hacıların sırtından para kazanmak için Juggernaut[312] tapınağındaki cinayet ve fuhuş ticaretine el atmamışlar mıdır? "Mülk, Düzen, Aile ve Din" adamları işte bunlardır.

Avrupa kadar geniş ve 150 milyon akra sahip bir ülke olan Hindistan açısından düşünüldüğünde, İngiliz sanayiinin yıkıcı etkileri açık ve şaşırtıcıdır. Ama unutmamalıyız ki, bunlar, şimdi kurulmuş bulunan tüm üretim sisteminin ancak organik sonuçlarıdırlar. Bu üretim, sermayenin yüce egemenliğine dayanıyor. Sermayenin merkezileşmesi, sermayenin bağımsız bir güç olarak varolabilmesi için zorunludur. Bu merkezileşmenin dünya pazarları üzerindeki yıkıcı etkisi, halen her uygar kentte etkin olan ekonomi politiğin doğasındaki organik yasaları en devasa boyutlarda ortaya sermekten başka bir şey yapmaz. Tarihin burjuva dönemi, yeni dünyanın maddi temelini yaratmak zorundadır — bir yanda, insanoğlunun karşılıklı bağımlılığı üzerine kurulmuş bulunan evrensel karşılıklı ilişkiyi ve bu ilişkinin araçlarını; öte yanda, insanın üretici güçlerinin geliştirilmesini ve maddi üretimin doğal araçların bilimsel bir biçimde yönetilmesine dönüştürülmesini. Jeolojik devrimler yeryüzünü nasıl yarattılarsa, burjuva sanayii ve ticareti de bir yeni dünyanın maddi koşullarını öyle yaratırlar. Büyük bir toplumsal devrim, burjuva çağının sonuçlarına, dünya pazarına ve modern üretici güçlere egemen duruma gelince ve bunları en ileri halkların ortak denetimine bağımlı kılıncadır ki, insanoğlunun ilerleyişi, hayat suyunu yalnızca boğazlanmış insanların kafatasından içen o korkunç putatapıcınınkine benzemekten çıkacaktır. (sayfa 603)

22 Temmuz 1853'te Marx
tarafından yazılmıştır

Web2PDF
converted by Web2PDFConvert.com

New-York Daily Tribune,
8 Ağustos 1853, n° 3840'ta
yayınlanmıştır

İmza: Karl Marx.

---

Dipnotlar

[1] Kaçınılmaz koşuluydu. -ç.
[2] İvedi gereksinmesi. -ç.
[3] "İtalyanlardan daha kibar ve daha becerikli."[321] -ç.

[309] "Hindistan'da İngiliz Egemenliği" ve "Hindistan'da İngiliz Egemenliğinin Gelecekteki Sonuçları" başlıklı makaleler Marks'ın ulusal-sömürge sorunu konusundaki en iyi yapıtlarından ikisidir. Çok zengin doğal kaynaklara ve eski bir uygarlığa sahip bir ülke olan Hindistan'daki İngiliz egemenliği örneği ile Marks, kapitalist devletlerin Doğunun iktisaden geri ülkeleri üzerinde kurdukları sömürgeci egemenlik sisteminin kendine özgü niteliklerini açığa çıkarmaktadır. Bu yapıtlarında Marks, Hindistan'ın İngiltere tarafından istilasının ve köleleştirilmesinin bellibaşlı aşamalarını izlemekte ve İngilizlerin Hindistan'da giriştikleri yağmanın gene İngiltere'deki büyük toprak sahipleri ve parababaları oligarşisinin bir zenginleşme ve güçlenme kaynağı olduğunu göstermektedir. Marks, Hindistan'ın ancak ya metropollerdeki bir proleter devrim sonucu, ya da Hindistan halkının kendi sömürgecilerine karşı verecekleri bir kurtuluş savaşı sonucu kurtulabileceği sonucuna ulaşmaktadır.

"Hindistan'da İngiliz Egemenliği" ve "Hindistan'da İngiliz Egemenliğinin Gelecekteki Sonuçları"nın bu ciltte yer alan metni, K. Marx and F. Engels, Selected Works, (Progress Publishers, Moscow 1969, s. 488-493 ve 494-499) adlı yapıttan Türkçeye çevrilmiştir. -589, 596.

[312] *Juggernaut* (*Jagannath*) — Hindu tanrısı Krişna ya da Vişnu'nun adlarından biri. Juggernaut Tapınağı rahipleri yığınsal haclardan büyük kârlar elde ediyorlar ve bayaderlerin, tapınakta yaşayan kadınların, fuhşunu teşvik ediyorlardı. Juggernaut'a tapınma, inanmışların kendi nefslerine eziyet etmelerinde ve kendilerini öldürmelerinde ifadesini bulan, tantanalı dinse ayinlerle ve aşırı fanatisizmle belirginleşmekteydi. Juggernaut'un anısına yapılan yıllık büyük festivalde hacılardan bazıları, kendilerini, putu taşıyan büyük arabanın tekerlekleri altına atıyorlardı. -590, 603.

[314] *Brahmanlar* — Üyeleri köken olarak ayrıcalıklı rahipler katmanından gelen dört eski Hint kastından biri. Öteki Hint kastları gibi, bu da sonradan aralarında yoksullaşmış köylülerin ve zanaatçıların da bulundukları çeşitli mesleklere ve toplumsal konumlara sahip insanları da arasına almıştır. -590.

[315] *Doğu Hindistan Şirketi* — İngiliz sömürge politikasının Hindistan, Çin ve öteki Asya ülkelerindeki aleti olan İngiliz ticaret şirketi 1600'de kurulmuştur. 1833'de kabul edilen şirket statüsüne ilişkin yasa, şirketin tekel hakkını Hindistan'ın yönetimi ile sınırladı. Şirket 1858'de tasfiye edildi. -590.

[317] *Büyük Moğol* — Kendilerine padişah diyen Moğol İmparatorlarına Avrupalıların verdiği ad. -597.

[318] *Mahrattalar* — Deccan'ın kuzey-batı kesiminde yaşayan Hint halkının bir parçası. 17. yüzyılın ortalarında Mahrattalar Büyük Moğol İmparatorluğuna ağır bir darbe indirmişler ve feodal üst tabakasının çok geçmeden istila savaşlarına giriştiği bağımsız bir devlet kurmuşlardır. 17. yüzyılın sonlarında Mahratta prenslikleri iç çekişmelerle zayıflamıştır. Hindistan'da egemenliği ele geçirme savaşımıyla ve iç çekişmelerle zayıflayan Mahrattalar, 1803-05 Anglo-Mahratta Savaşı sonucunda onlara boyun eğdiren İngiliz Doğu Hindistan Şirketi'ne yem oldular. -597.

[319] *Zemindar ve Ryotwar sistemleri* — İngiliz yöneticilerin 18. yüzyılın sonunda ve 19. yüzyılın başında Hindistan'a getirdikleri iki tür toprak vergisi sistemi. -599.

[320] G. Campbell, *Modern India: a Sketch of the System of Civil Government*, London 1852, s. 50-60. -601.

[321] Marks, bu sözleri A. D. Saltykov'un kitabı *Letter sur l'Inde*, Paris 1848, s. 61'den aktarıyor. -602.

[322] *Jatlar* — Kuzey Hindistan'da büyük çoğunluğu köylülerden oluşan bir kast grubu; askeri feodalleri de içermekteydi. 17. yüzyılda Jat köylüleri Moğol feodallerinin yönetimine karşı sık sık ayaklanmışlardır. -602.

---



Web2PDF
converted by Web2PDFConvert.com